STATENS ÄMBETSVERK
PÅ ÅLAND

19.4.2018 **Nr 74 A 10**
18 05 39

Finlands riksdag
Grundlagsutskottet

Försatt i tillfälle att avge utlåtande till grundlagsutskottet över regeringens proposition med förslag till lagstiftning om verkställigheten av landskapsreformen och om omorganisering av statens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter anför Statens ämbetsverk på Åland (nedan ämbetsverket) följande. Ämbetsverket uttalar sig endast om angelägenheter som berör dess verksamhet.

Allmänt

Ämbetsverket noterar med tillfredsställelse utgångspunkten att ämbetsverket bibehåller sin ställning som statlig regionförvaltningsmyndighet. Det är således inte fråga om ett nytt ämbetsverk, utan dess verksamhet fortsätter. Ämbetsverket ska fortsättningsvis vara den statliga sektorövergripande regionförvaltningsmyndigheten i landskapet Åland. Ämbetsverket understöder även utgångspunkten att dess nuvarande uppgifter kvarstår, med undantag av de uppgifter som tillkommer eller de uppgifter som på grund av centraliserings- och rationaliseringsåtgärder försvinner. Ämbetsverkets ställning förtydligas i och med att det stiftas en särskild lag om Statens ämbetsverk (nedan lagen) och då det till ämbetsverket till följd av indragningen av regionförvaltningsverken uttryckligen kommer att överföras de uppgifter som ämbetsverket hittills haft i egenskap av regionförvaltningsverk med stöd av 16 § 1 mom. i lagen om regionförvaltningsverk, en lag som föreslås upphävd. Det är dock inte möjligt att i lagen uppräkna alla uppgifter som ankommer på ämbetsverket. Det är därför nödvändigt att i speciallagstiftning ange ämbetsverket som behörig myndighet gällande landskapet Åland. De flesta av dessa omnämnanden intas i den speciallagstiftning som den nu aktuella propositionen gäller. Därtill förblir bestämmelserna om ämbetsverkets behörighet oförändrad i den speciallagstiftning som reformen inte direkt berör.

Lagen om Statens ämbetsverk på Åland

Ämbetsverket konstaterar att upplägget i lagen följer det upplägg som föreslås för lagen om Statens tillstånds- och tillsynsverk. I den sistnämnda lagen intas inga omnämnanden om ämbetsverket, eftersom det är fråga om två självständiga statliga myndigheter.

Enligt 9 § i lagen om Statens ämbetsverk har ämbetsverket rätt att på begäran få stöd av Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet för att ordna förvaltningstjänsterna vid ämbetsverket. En motsvarande bestämmelse finns i 5a § i statsrådets förordning om regionförvaltningsverken. Ämbetsverket anser detta stadgande motiverat, och föreslår att en motsvarande bestämmelse även intas i lagen om Statens tillstånds- och tillsynsverk, för att poängtera verkets ansvar att bistå ämbetsverket.

I fråga om beskrivningen i 2 § av ansvarsområden och uppgifter har ämbetsverket i tidigare utlåtanden föreslagit att även *befolkningsskyddet* omnämns som ett ansvars-

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	e-post
PB 58	Torggatan 16 B	växel		info@ambetsverket.fi
22101 MARIEHAMN	22100 MARIEHAMN	+358-18-635 270	+358-18-635 268	registratur@ambetsverket.fi
				www.ambetsverket.ax

område. Ämbetsverket vidhåller denna åsikt. Befolkningsskyddet är ett av ämbetsverkets kärnområden. Vissa bestämmelser om ämbetsverkets befolkningsskyddsuppgifter föreslås i en anhängig revidering av räddningslagen, eftersom dessa uppgifter inte kan överföras till något landskap för Ålands del. Ämbetsverket kommer således fortsättningsvis att ha ett ansvar för befolkningsskyddet på Åland. I självstyrelselagen för Åland nämns befolkningsskyddet som ett särskilt rättsområde i 27 § 28 punkten och beredskapen inför undantagsförhållanden i 27 § 34 punkten såsom hörande till rikets behörighetsområden. I överenskommelseförordningen om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (FFS 900/2000) regleras samarbetet mellan Statens ämbetsverk (länsstyrelsen), Ålands landskapsregering och Försörjningsberedskapscentralen i fråga om befolkningsskyddet, försörjningsberedskapen och den allmänna beredskapen och i förordningen hänvisas även till rikets räddningslag. I rikets räddningslag behandlas befolkningsskyddet som en del av räddningsväsendet och behandlas även separat i beredskapslagen. Med anledning härav kan den föreslagna formuleringen i lagens 2 § 3 mom. om beredskapsärenden inte anses innefatta befolkningskyddet. Statens ämbetsverk har uppfattat att det som i räddningslagens 23 § 2 mom. och räddningsförordningens 5 § sägs om regionförvaltningsverken gäller Statens ämbetsverk i fråga om befolkningsskyddet. Det normaltida räddningsväsendet på Åland, förutom sjö- och lufträddningen, hör till landskapets behörighet. Enligt landskapets räddningslag har det kommunala räddningsväsendet inte till alla delar samma ställning som i rikslagstiftningen. Inrikesministeriet och räddningsmyndigheterna på Åland har därför inte samma befogenheter gällande räddningsväsendet på Åland som i riket. Även Ålands demilitarisering och neutralisering förutsätter speciallösningar för Åland. Det finns således behov av att ämbetsverket på regional nivå på Åland fortsättningsvis handhar statliga befolkningsskyddsuppgifter inför och vid vid allvarliga kriser och undantagsförhållanden.

Enligt överenskommelseförordningen koordineras bl.a. befolkningsskyddsåtgärderna av samrådsdelegationen för beredskapsärenden, som leds av landshövdingen och lantrådet. Allt detta talar för att ämbetsverket fortsättningsvis bör ha en central roll beträffande befolkningsskyddet på Åland. Befolkningsskyddet bör därför nämnas som ett av ämbetsverkets ansvarsområden i 2 § i lagen. I rikets räddningslagstiftning skall dessa ämbetsverkets uppgifter närmare beskrivas. *Befolkningsskyddet kan antingen nämnas som ett av ämbetsverkets ansvarsområden i lagens 2 § 1 mom. eller så kan en hänvisning till rikets räddningslag om ämbetsverkets befolkningsskyddsuppgifter intas i ett nytt moment i lagens 2* §, lämpligen efter 2 § 3 mom., som beskrivs i följande avsnitt.

Lagförslagets 2 § 3 mom. reglerar ämbetsverkets ansvar för beredskapen i landskapet. Ämbetsverket anser den föreslagna ordalydelsen kortfattad, men eftersom den kan tolkas vitt kan ämbetsverket godta formuleringen. Meningen är att de nuvarande uppgifterna gällande beredskapen ska kvarstå. Ämbetsverket anser ändå att den gällande ordalydelsen i 4 § 2 mom. 3 punkten i lagen om regionförvaltningsverken skulle vara mer beskrivande. Enligt lagrummet ska regionförvaltningsverken samordna beredskapen i regionen och ordna anknytande samverkan, samordna beredskapsplaneringen, ordna regionala (försvars) kurser, stödja kommunernas beredskapsplanering, ordna beredskapsövningar och främja säkerhetsplaneringen inom region- och lokalförvaltningen.

Eftersom det föreskrivs om Statens ämbetsverk i många olika lagar är bestämmelsen i lagens 2 § 4 mom. nödvändig. Det är inte möjligt att nämna alla dessa uppgifter i den föreslagna lagen.

I övrigt förordar ämbetsverket lagförslaget.

Uppgifter som försvinner från ämbetsverket

Lagförslagen innebär att de lokala uppgifterna som nu tillkommer regionförvaltningsverken i fråga om *konsument- och konkurrensärenden* koncentreras till Konkurrens- och Konsumentverket. *Ämbetsverket understöder detta förslag*. Dessa ärenden kräver särskild sakkunskap, varvid det även är viktigt med enhetlig praxis i hela landet. Statens ämbetsverk önskar dock poängtera vikten av att tillgången på svenskspråkig service säkerställs. Det är dock viktigt att prismärkningsgranskningar och prisjämförelser fortsättningsvis görs på Åland, och ämbetsverket är villigt att fortsättningsvis bistå vid enklare uppdrag.

Koncentreringen av uppgifterna gäller ej de uppgifter som avses i 30 § 10 och 11 punkterna i självstyrelselagen.

Socialvården hör till landskapets behörighet enligt 18 § 13 punkten i självstyrelselagen Jämlikt 27 § 24 punkten i självstyrelselagen hör dock *administrativa ingrepp i den personliga friheten* till rikets lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet. I enlighet med speciallagstiftningen på området handlägger ämbetsverket som regionförvaltningsverk i dag ärenden som rör tvångs-/begränsande åtgärder inom socialvården. I avsaknad av särbestämmelser för Åland kommer dessa uppgifter även för Ålands del att överföras till Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet. *Ämbetsverket förordar en sådan överföring*, eftersom dessa ärenden kräver särskild sakkunskap och en enhetlig praxis är synnerligen viktig för att garantera klienternas rättskydd.

Beträffande lagen om samfälligheter föreslås att dess 18 § 3 mom. upphävs. Enligt bestämmelsen ska delägarlagets stadgar underställas regionförvaltningsverken för fastställelse, varvid de träder i kraft när fastställelsebeslutet har vunnit laga kraft. Motiveringen är att fastställelsen medför olägenhet och ökar myndigheternas arbetsbörda. Ämbetsverket anser däremot att en fastställelse är en garanti för att stadgarna är riktiga och pålitliga. Om ingen fastställelse i framtiden förutsätts, kan stadgarna innehålla felaktigheter om t.ex. vilka enheter som bildar samfälligheten eller om hur delägarstämma ska hållas och sammankallas. *Ämbetsverket förordar därför att samfälligheternas stadgar fortsättningsvis ska fastställas*. Om momentet upphävs finns det inte heller någon anledning till att de 33 § avsedda uppgifterna enligt den sist nämnda paragrafen tillställsämbetsverket.

Nya uppgifter för ämbetsverket.

Det föreslås att lagstiftningen om olika *lantbruksstöd* ändras så att de uppgifter inom rikets behörighet som nu ankommer på kommunerna på Åland överförs till ämbetsverket. De kommunala tjänstemännen inom lantbruksförvaltningen handhar huvudsakligen uppgifter i anslutning till statliga- och EU-stöd, och endast i ringa mån uppgifter som hör till landskapets behörighet*. Statens ämbetsverk instämmer i att det knappast är*

möjligt att i rikslag föreskriva om några andra behöriga myndigheter än Statens ämbetsverk som ska handlägga de riksuppgifter inom lantbruket som i dagsläget hör till kommunerna. En överföring förutsätter dock att ämbetsverket erhåller finansiering för handhavandet av dessa nya lantbruksuppgifter. En överföring av ifrågavarande kommunala tjänstemän skulle ha synergieffekter eftersom bl.a. vikariats- och jävsfrågor kan lösas på ett ändamålsenligt sätt. Lantbrukssekreterarna verkar redan nu på fasta Åland, där de geografiska avstånden är förhållandevis korta. Över 90 % av ansökningarna görs numera elektroniskt för Ålands del, varför det inte längre är nödvändigt att lantbrukssekreterarna har sina arbetsplatser på landsbygden. Tjänstemännens rättigheter har säkerställts i övergångsbestämmelserna.

Övrigt

Till lagen om djursjukdomar, lagen om animaliska biprodukter, lagen om ett system för identifiering av djur, lagen om växthälsa och lagen om plantmaterial fogas en ny paragraf enligt vilken behörigheten i fråga om förvaltningen av dessa uppgifter enligt de i lagarna nämnda paragraferna på Åland ska utövas Statens ämbetsverk på Åland. I detaljmotiveringen på sida 64 i regeringspropositionen anges att den omständigheten att en statlig myndighet är behörig i dessa ärenden tryggar den nuvarande behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet, eftersom de nämnda uppgifterna enligt självstyrelselagen för Åland inte ska skötas av rikets myndigheter, utan istället av landskapsregeringen eller av någon annan myndighet som anges i landskapslagen. Härmed torde avses de uppgifter som enligt bestämmelserna i 30 § 8 och 9 punkterna i självstyrelselagen ska handhas av landskapsregeringen eller någon annan myndighet som anges i landskapslag. Så uppfattade kan bestämmelserna i de ovan angivna rikslagarna accepteras. Ämbetsverket saknar kompetens och resurser att själv handha dessa uppgifter.

I 23 § i lagen om ändring av foderlagen anges att de uppgifter som tillsynsmyndigheten enligt lagen har ska på Åland skötas av ämbetsverket om inte annat följer av självstyrelselagen för Åland. Ämbetsverket torde inte vara behörig myndighet i dessa ärenden, eftersom Ålands lagting antagit en landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av foderlagen.

Statens ämbetsverk konstaterar att alla nödvändiga lagändringar som landskapsreformen förutsätter inte intagits i propositionen, utan ändringar förutsätts även i andra speciallagar. Sålunda är förvaltningsbehörigheten i fråga om alkoholförvaltningen och socialvården delad mellan regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira). Dessa myndigheter kommer att indras och uppgifterna överföras till Statens tillstånds- och tillsynsverk, vilket förutsätter ändringar i bl.a. alkohollagen. Tillstånds- och tillsynsverket kommer således för rikets del att handha alla de uppgifter som tidigare fördelades mellan dessa myndigheter. Statens ämbetsverk på Åland ska fortsättningsvis handha vissa *alkoholförvaltningsuppgifte*r. Enligt ämbetsverkets åsikt bör den uppgiftsfördelning som nu gäller mellan regionförvaltningsverken och Valvira, där Valvira enligt alkohollagen bl.a. handlägger tillverkningstillstånd, import- och partihandelstillstånd för alkoholdrycker, medan ämbetsverket handhar detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker, bibehållas i det nya upplägget efter reformen. Detta bör beaktas vid en kommande ändring av alkohollagen.

Ämbetsverket önskar poängtera vikten av att det av lagstiftningen för alla de uppgifters del som utgör riksbehörighet framgår de myndigheter som för Ålands del ska handha

uppgifterna. Detta gäller speciellt i fråga om de uppgifter som i riket överförs till landskapen. Eftersom inga landskap ska inrättas på Åland bör det anges vilken myndighet som ska handha sådana uppgifter för Ålands del.

Ämbetsverket konstaterar avslutningsvis att reformen föranleder ändringar i ett flertal *överenskommelseförordningar* som utfärdats med stöd av 32 § i självstyrelselagen, särskilt i fråga om de förordningar som innehåller hänvisningar till regionförvaltningsverken, vilka nu indras.

Till övriga delar föranleder propositionen i detta skede inte några kommentarer från ämbetsverkets sida. Eftersom reformen till de delar som behandlats ovan berör ämbetsverket, är det viktigt att ämbetsverket hålls informerad om de uppdateringar som görs i texterna, samt att ämbetsverket ges tillfälle att yttra sig även om övriga ändringar i de speciallagar som reformen förorsakar.

L a n d s h ö v d i n g Peter Lindbäck

Förvaltningschef Rainer Åkerblom

Till kännedom: Finansministeriet
Inrikesministeriet